

Omgaan met materiële én geestelijke armoede in Mexico City.

Verslag van 3de jaarsstudente Gezinswetenschappen Karolien Van Diest

Karolien (32 jaar), leeft sinds 2009 in Mexico City. Ze combineert haar laatste jaar master in 'Counseling Psychology' op een Amerikaanse universiteit met vakken van het laatste jaar Gezinswetenschappen. In functie van haar studie psychologie loopt ze stage als gezinstherapeut in een Mexicaans centrum voor geestelijke gezondheidszorg en als 'school counselor' op een Amerikaanse internationale school. Daarnaast is ze dit jaar een psychoanalytische theoretisch-klinische vorming gestart en verdient ze haar kost als privé-lerares Nederlands.

"Tepito, waar mijn CGG gelegen is, is sinds tijden de wijk van de armen en de dieven. Op weg naar mijn werk passeer allerlei kraampjes met dieren (konijnen, geverfde kuikentjes, honden, slangen, ...) en een marktje waar je allerhande gestolen spullen kan kopen, heel goedkoop dan. Eén groot lawaai en chaos, vuil maar wel gezellig. Een beetje zoals je in de rest van de stad ook ziet, maar dan nog wat meer.

Toch was de eerste aanblik van de kliniek al confronterend voor mij. Buiten zitten jongens van twaalf, dertien jaar, totaal van de wereld door het lijmsnuiven. Schrijnend... En in het werken met de cliënten heb ik dikwijls opgekeken van de culturele- en waardeverschillen. Vele families hanteren in mijn ogen een heel machistische man/vrouw rolverdeling en geweld is een dagdagelijkse zaak, zowel intrafamiliaal als in de wijk waarin onze cliënten leven. Onder de Mexicaanse vrouwen heerst een gezegde: "Sla me zoveel je wil, zolang je me maar niet verlaat". Aangezien veel vrouwen afhankelijk van hun man voor een inkomen en eten op de plank, accepteren zij heel veel van hun man, tot het alombekende casa chica (het 'kleine huis' of tweede gezin van de man) toe. De man wordt meestal door zijn moeder op een verhoogje geplaatst, wat in menige familie voor ruzie zorgt tussen schoonmoeder en schoondochter, die meestal ook nog enkele jaren in hetzelfde huis leven. Het is hier heel gewoon dat volwassen en zelfs gehuwde Mexicanen bij hun ouders inwonen omdat om een eigen huis kopen financieel niet gauw haalbaar is.

Wat het geweld in de wijk betreft: veel mensen hebben een pistool, en dat wordt dan ook nog eens bij de minste onenigheid bovengehaald. Soms komt er een of ander 16-jarig straatjongetje bij ons bluffen over het nieuwe kaliber dat hij net heeft gekocht. Met andere woorden, zoveel zinloos geweld en getraumatiseerde mensen, ik sta er soms sprakeloos van. Een mensenleven is hier zo weinig waard, iedereen heeft wel een broer of vader die in de gevangenis zit voor een zware misdaad,... dat staat zo schril in contrast met de waarden waar ik mee opgegroeid ben.

Ook verrassend is de mate waarin mensen in God geloven of in bruja's (heksen) en curandero's (genezers). Het is een hele aanpassing geweest voor mijn sceptische blik om daar ook daadwerkelijk iets mee aan te vangen. Ik heb mijn interculturele competenties behoorlijk moeten aanscherpen om dit een plaats te geven in het therapeutische proces in plaats van het gewoon af te wijzen vanuit mijn eigen culturele baggage en blik op de wereld.

Ik ben ook wel de voordelen van het leven in een collectivistische maatschappij gaan appreciëren. Mensen hebben een veel groter sociaal netwerk dan bij ons; ze vertrouwen helemaal niet op de overheid; familie en vrienden helpen elkaar voortdurend uit de puree. Eenzaamheid en werkloosheid zijn thema's die hier veel minder aan bod komen. Zoek je een job of een klusje, dan ga je niet zoeken op het internet, maar kan je best veel mensen kennen.

Hoewel ik het werken in deze wijk toch niet altijd zo evident vind, is het wel heel boeiend. Het geeft me veel voldoening om mensen die in deze wijk opgegroeid zijn, en die iets anders willen, een plaats aan te bieden waar ze daarover kunnen nadenken en voelen, in plaats van permanent in overlevingsmodus te staan. Veel mensen willen of hopen op iets anders, maar door het enorme gebrek aan onderwijs is er ook veel onwetendheid, zeker wat betreft onderwerpen als opvoeden, emancipatie van de vrouw, ... Alsof ik honderd jaar teruggecatapulteerd wordt in de tijd in België.

Een andere plek waar ik stage loop is de universiteitskliniek. Hier kom ik dan weer eerder expat-gezinnen en de Mexicaanse middenklasse tegen, waaronder een groot deel jongeren die deel uitmaken van een hele generatie "ni-ni's" (niet werken, niet studeren). Jongeren wiens ouders zo hard hebben moeten werken, dat ze nu alleen het beste willen voor hun kinderen (of hen volwassen willen laten worden) en hen dan ook niet aan de onderste trap van de ladder willen laten beginnen, waardoor deze jongeren hun dagen in ledigheid vullen.

Daarnaast ben ik bezig als 'school counselor' op een Amerikaanse internationale school en daar krijg ik dan zowat het tegenovergestelde van Tepito op mijn bord. Veel families daar hebben een ongelooflijk hoge levensstandaard, maar hebben door hun drukbezette activiteiten en carrières nauwelijks oog voor hun kinderen. Hier zie ik dan vooral veel emotioneel verwaarloosde jongeren. Op materieel vlak hebben ze alles gekregen, maar daarnaast zijn ze heel eenzaam en zo gewend aan die grenzeloosheid dat ze voor zichzelf geen grenzen of doelen meer kunnen stellen, wat dan uitmondt in drugsproblemen en eetstoornissen. Dat is minstens even schrijnend, vooral omdat het nog minder gezien wordt.

Samengevat zou ik zeggen dat hier te werken, in een andere cultuur, een voortdurende uitwisseling geeft die ik ervaar als een persoonlijke verrijking. Ik moet mezelf, mijn eigen waarden en normen, cultuur etc., veel meer in vraag stellen. Ik krijg hier ook boeiende voorbeelden en ideeën over wat er in onze maatschappij ontbreekt en de nodige inspiratie om daar iets mee te doen als ik terugkom."

Karolien Van Diest, Mexico City, januari 2011